

Obraćanje visokog predstavnika Valentina Inzka pred Vijećem sigurnosti Ujedinjenih naroda

Gospodine predsjedniče, uvaženi članovi Vijeća sigurnosti, dame i gospodo,

Dok se spremamo obilježiti stotu obljetnicu izbijanja Prvog svjetskog rata i prisjetiti se tragično izgubljenih života i patnji koje su uslijedile nakon njega, naše stalno opredjeljenje za postizanje zajedničkog cilja uspostave trajnog mira u Bosni i Hercegovini važnije je no ikad ranije.

Naše stalno opredjeljenje važno je za ovu zemlju, njezin narod i širi region.

Ali ono je jednako tako važno i za potvrđivanje nepovredivih vrijednosti i načela mira, koegzistencije, međusobnog poštivanja i svetinje suverenih država do kojih nam je tako stalo.

Dame i gospodo, ako je ikad postojala godina iz koje smo mogli učiti na greškama iz prošlosti i podsjetiti se da je ono što se dogodilo Bosni i Hercegovini važno i daleko izvan njezinih granica, onda je to ova 2014. godina.

I upravo zbog toga želim iskoristiti ovu prigodu kako bih iskazao potporu naporima koje predvodi Francuska da se stota

obljetnica početka Prvog svjetskog rata obilježi u Bosni i Hercegovini. Nadam se da to neće biti iskorišteno za isticanje podjela i sukoba, nego za razmišljanje o značaju mira.

Je tiens tout particulièrement à remercier la France et son ambassadeur en Bosnie et Herzégovine Gilles Roland pour son approche positive et visionnaire envers la commémoration du centenaire de l'attentat de Sarajevo.

Dans ce contexte, je tiens à saluer l'initiative prise par la France et sa Mission du Centenaire qui ont mobilisé de nombreuses énergies pour exprimer, depuis Sarajevo et la Bosnie Herzégovine, un message bâti autour du thème de la « réconciliation ».

Sur initiative de la France, nous allons – tous ensemble – envoyer un message de fraternité et de paix au monde entier le 28 juin prochain.

Ce noble message sera renforcé par un concert pour la paix par l'Orchestre Philharmonique de Vienne qui aura lieu ce même jour à Sarajevo.

* * *

Nažalost, u proteklih šest mjeseci od kada sam posljednji put bio ovdje, aktivnosti i ponašanje nekih izabраних званичника i političkih lidera Bosne i Hercegovine govore nam da nisu puno naučili iz grešaka iz prošlosti.

Iste stare greške – stavljanje interesa privilegirane političke klase ispred interesa zemlje i njezinih građana – i dalje se ponavljaju.

Ne jednom, ne dva puta, nego stalno iznova.

Govorim to zato što je vrlo očito da od statusa quo i sadašnjeg pristupa politici u Bosni i Hercegovini koristi ima samo nekolicina odabranih – oni koji su na vlasti ili su bliski onima na vlasti.

To znači da jednostavno nema koristi za prosječnog bosanskohercegovačkog građanina.

Nepostojanje osjećaja hitnosti da se načine zdravi kompromisi koji su u interesu ogromne većine ljudi u ovoj zemlji i koji su očito potrebni da zemlja krene naprijed postaje sve teže i teže razumjeti i nemoguće braniti.

Sasvim predvidivo, politička situacija i dalje se pogoršava.

Presjek posljednjih šest mjeseci nam kazuje sve što trebamo znati.

Prvo – napredak na putu u euro-atlantske integracije zaustavljen je unatoč naporima Europske unije i NATO-a koji su za svaku pohvalu. Razlog? Politički lideri u Bosni i Hercegovini ponovno nisu bili u stanju da postignu dogovor o promjenama koje su potrebne da bi se implementirala presuda Europskog suda za ljudska prava u predmetu “Sejdić-Finci”, što je uvjet da zemlja krene naprijed prema kandidaturi za članstvo u Europskoj uniji i osiguranje jednakosti za sve građane.

U istom tonu, nepostojanje pomaka po pitanju vojne imovine i dalje sprječava Bosnu i Hercegovinu da aktivira Akcijski plan za članstvo u NATO-u.

Drugo – unatoč značajnom povećanju izvoza, sveukupna ekonomska situacija i dalje je vrlo teška, a entiteti se oslanjaju na vanjsku proračunsku potporu za izmirenje obveza. Trenutačna stopa nezaposlenosti je 44%.

Treće – učinak državnih institucija na zakonodavnom planu i dalje je ispod potreba ove zemlje, jer se više novih zakona odbije nego što se usvoji.

Četvrto – mnoge presude Ustavnog suda BiH, koje su postale pravosnažne u skladnosti s uvjetima Mirovnog sporazuma, još nisu provedene.

Kao rezultat, biračima u Mostaru se, na primjer, i dalje oduzima pravo da biraju svoje lokalne vlasti, što su trebali uraditi 2012. godine.

* * *

I kao da ovo sve nije dovoljno, osporavanja Mirovnog sporazuma postaju sve učestalija i izravnija kako teče izvještajni period. Visoko rangirani političari iz Republike Srpske nastojali su iskoristiti vrlo zabrinjavajuće događaje u Ukrajini za promoviranje vlastitih separatističkih ciljeva, učestalo predviđajući i pozivajući na kraj Bosne i Hercegovine.

Pozivi na referendum o otcjepljenju se isto tako stalno ponavljaju.

U više navrata sam jasno kazao da Daytonski mirovni sporazum ne dozvoljava entitetima da se otcijepe. Međunarodna zajednica mora i dalje jasno govoriti da je naše opredjeljenje za suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine apsolutno. I to je upravo ono što je 28 ministara vanjskih poslova zemalja članica Europske unije učinilo u travnju ove godine.

Nažalost, dužan sam vas izvijestiti da osporavanja Mirovnog sporazuma u izvještajnom periodu nisu bila samo u formi izjava nego i poteza. Vlada RS je, na entitetskoj razini, u travnju usvojila odluku da sama uređuje pitanja vezana za prebivalište, kao odgovor na blokadu amandmana na državni zakon u Domu naroda državnog parlamenta.

Međutim, pitanje prebivališta regulira država i ono i dalje mora biti regulirano od strane države.

Kao što je Upravni odbor Vijeća za provedbu mira davno jasno rekao, entiteti ne mogu donositi jednostrane poteze na ovaj način.

Nažalost, također smo vidjeli da su i entitetske vlasti u Federaciji krajem prošle godine jednostrano reagirale na način da su kompromitirali jedinstveni ekonomski prostor zemlje, iako se situacija u svezi s tim pitanjem sada, nasreću, kreće u pravcu pronalaženja rješenja.

Također mi je žao što moram izvijestiti da vlasti Republike Srpske i dalje odbijaju surađivati sa mnom i mojim uredom kako je to predviđeno Aneksom 10 Mirovnog sporazuma, odbijajući da dostave dokumenta kada se to od njih traži. Predsjednik Republike Srpske se javno hvalio da neće biti nikakve suradnje s mojim uredom.

* * *

Što je s pozitivnim događanjima? Nažalost, ona su bila sporadična, ali bilo ih je nekoliko.

Državni parlament je konačno uspio usvojiti neophodni tehnički amandman da bi se omogućilo održavanje izbora kao što je planirano u listopadu. Parlament je također usvojio novi zakon o javnim nabavkama u sukladnosti s EU standardima. I poduzeti su značajni koraci ka potpunoj uspostavi i funkcioniranju Ustavnog suda Federacije. Zabilježen je također ohrabrujući napredak kada je u pitanju državna kompanija za prijenos električne energije – Elektroprijenos.

Kako sam ranije spomenuo, izvoz je u prošloj godini povećan za 7%, što je također dobra vijest.

Regionalna situacija i odnosi između BiH i njezinih susjeda se i dalje poboljšavaju. Glede toga, posjet premijera Srbije Vučića Sarajevu, vrlo značajan posjet glavnome gradu Bosne i Hercegovine koji ulijeva povjerenje, od prije dva dana, još je jedan značajan i uistinu dobrodošao korak u pravcu pomirenja.

* * *

Ipak, sve više sam zabrinut da je BiH u opasnosti da upadne u

začarani silazni krug zlorade politike uzvraćanja jednakom mjerom, iz kojeg će biti teško izaći.

Bosna i Hercegovina je u silaznoj putanji još od vremena travanjskog paketa ustavnih promjena iz 2006. godine.

Osam godina je dug period za zemlju da ide pogrešnim smjerom.

I kao što je moj ured dugo upozoravao, zemlja ne može beskonačno nastaviti ovim putem bez ozbiljnih posljedica.

I mada nitko nije mogao predvidjeti točno kada će doći do iskazivanja nezadovoljstva javnosti zbog neuspjeha političara da građane stave na prvo mjesto – bilo je samo pitanje vremena kada će doći do toga.

To se desilo početkom veljače, kada smo vidjeli proteste velikih razmjera.

Osnovni zahtjev demonstranata je da se vlasti konačno uozbilje i počnu rješavati nagomilane ekonomske i socijalne probleme s kojima se suočavaju obični građani, te rješavati široko rasprostranjenu korupciju koja blokira zemlju.

Nažalost, protesti su se nakratko pretvorili u nasilje 7. veljače i načinjena je značajna šteta na nekoliko javnih objekata u Sarajevu, Tuzli, Zenici i Mostaru pri čemu je znatan broj policijskih službenika i nekoliko demonstranata ranjeno, ali, srećom, niti jedan život nije izgubljen. Mirni protesti su se nastavili nakon toga, uključivši i određene proteste u Republici Srpskoj.

Reakcija političke elite bila je različita. Dok su neki političari razumjeli jasne poruke građana koji su protestirali, drugi su nastojali prikazati proteste kao etnički motivirane ili organizirane izvan granica BiH. To jednostavno nije bio slučaj.

Demokracija nije samo pitanje održavanja izbora svake četiri godine.

U tom smislu, mirni protesti i građanska okupljanja pod nazivom plenumi predstavljaju pozitivan korak ka jačanju demokracije u Bosni i Hercegovini.

Ovaj novi građanski angažman predstavlja mlado drvo.

A kao što svi znamo, čak i najviši hrast mora početi rasti negdje.

Sada je potrebno da mi ohrabrimo i podržimo takav razvoj situacije dok god to bude potrebno. Osobito je važno da se u ovoj izbornoj godini nastavi s većom razinom aktivizma, kao oblikom intenzivnijeg sudjelovanja građana u svim elementima izbornog procesa – od odabira kandidata preko rasprava o konkretnim pitanjima do samog čina glasovanja na dan izbora.

* * *

Dame i gospodo, manje od pet mjeseci nas dijeli od sljedećih općih izbora, za koje vjerujem da će biti izbori za koje će se voditi najžešća borba od potpisivanja Mirovnog sporazuma u Daytonu 1995. godine.

Ne mogu sakriti da me brinu izazovi koji nas čekaju u periodu do izbora.

Posebice me brine da bi u sljedećim mjesecima sadašnja neslaganja oko prebivališta i biračkog prava mogla dovesti do neslaganja na terenu, osobito u općinama u Republici Srpskoj. Svi koji su u ovo uključeni moraju učiniti sve što je u njihovoj moći da se taj scenarij izbjegne. Osobito je važno da nitko ne doživi diskriminaciju zbog etničke pripadnosti ili činjenice da je povratnik.

Također, brine me da će izbornom kampanjom opet dominirati pokušaji jačanja međunacionalnih tenzija, kao način skretanja pozornosti sa stvarnih problema sa kojima se zemlja suočava.

Ono što je Bosni i Hercegovini prijeko potrebno u predstojećoj predizbornoj kampanji je iskrena, zdrava i energična javna

debata o tome kako će nove vlade nakon izbora što prije suzbiti raširenu korupciju, iznimno visoku nezaposlenost i naravno nedostatak napretka na euro-atlantskim integracijama.

Moramo čuti više o planovima za reformu ekonomije i otvaranje novih radnih mjesta, što je suštinski interes svih građana ove zemlje, bez obzira na njihovu etničku pripadnost.

* * *

Dame i gospodo, demonstracije koje smo vidjeli jasan su poziv na buđenje upućen političkom establišmentu u Bosni i Hercegovini, ali i međunarodnoj zajednici.

Kako je jedan od mojih cijenjenih prethodnika nedavno rekao – ako nastavimo raditi ono što radimo, nastavit ćemo dobijati ono što dobijamo.

Tako da nakon sljedećih izbora mora doći do temeljne promjene načina na koji se vodi politika u Bosni i Hercegovini, kako bi se fokus stavio na potrebe svih građana, a ne samo na apetite odabrane nekolicine.

Slično tome, pristup međunarodne zajednice mora evoluirati i uzeti u obzir specifičnosti bosanskohercegovačke povijesti, njezinog poslijeratnog uređenja i opasnosti koje prijete njezinoj budućoj stabilnosti.

Imajući to na umu, dopustite mi da iskoristim ovu prigodu da izrazim svoju vrlo jaku potporu energičnoj politici opisanoj u zaključcima koje su ministri vanjskih poslova EU usvojili 14. travnja, a koje sam već spomenuo.

Također želim spomenuti odličnu suradnju i koordinaciju koju imam sa posebnim predstavnikom EU Peterom Sørensenom, kao i suradnju naših ureda na terenu.

* * *

Dame i gospodo,

Jasno je da naš posao u Bosni i Hercegovini još nije gotov.

Ovo je vrijeme da se reafirmira vizija ujedinjene i reintegrirane Bosne i Hercegovine, koja je središnji stup mirne i prosperitetne regije.

Ovo je vrijeme da reorganiziramo i preuredimo svoj pristup.

Ovo je vrijeme da budemo ujedinjeni u potpori vrijednostima i načelima o kojima sam govorio na početku ovoga govora.

To znači potporu onima u zemlji koji su spremni da zajedno rade na postizanju zdravih kompromisa potrebnih da bi zemlja krenula naprijed.

A to znači da moramo čvrsto stati protiv onih koji žele sijati podjele i razjedinjenost.

To također znači da trebamo preispitati svoj pristup, zadržavajući instrumente koji su osigurali mir, uključivši vojnu misiju Europske unije, EUFOR, s izvršnim mandatom.

Dame i gospodo, Bosna i Hercegovina je prešla dug put od 1995. godine, ali njezin put još uvijek nije završen.

Osigurajmo nastavak potpore koja joj je još uvijek potrebna da okonča svoj put ka trajnome miru i stabilnosti.

Hvala.